

Jøkelløb ved vintertide

Den 26. november vågnede Zackenberg-elven til live igen, da vandet i 20 graders frost pludselig begyndte at fosse igennem elvløbet.

Den sene optræden foregik uden publikum, for de sidste forskere havde forladt Zackenberg Stationen tre uger forinden. Men et par dage senere sad geografistuderende Laura Hauch Kaufmann på Danmarks Meteorologiske Instituts Istjeneste og kiggede på satellitbilleder fra Nordøstgrønland. Da hun nåede til området omkring Zackenberg, fik hun straks øje på et mærkeligt fænomen. Ovenpå fjordisen ved Zackenberg-elvens munding var der dannet en stor sø på flere kvadratkilometer. Laura Hauch Kaufmann har tidligere arbejdet i Nordøstgrønland, og hun fik derfor hurtigt kontaktet Siriuspatruljen, der har lejr i Daneborg 20 kilometer fra Zackenberg. De kørte over for at undersøge sagen nærmere og kunne senere fortælle, at der den 30. november fortsat løb vand i elven, men at vandstanden helt sikkert havde været meget højere et par dage forinden.

Da det på disse kanter kun er dybe søer, som ikke er frosset helt til is på denne årstid, må der være tale om en hurtig tømning af en af disse søer. Et såkaldt jøkelløb. Mistanken samler sig om en sø, som er dæmmet op af en gletscher på A.P. Olsen Land, 35 kilometer fra Zackenberg-elvens udløb. Zackenbergforskeren Charlotte Sigsgaard fortæller:

- Vi er helt sikre på, at der har været en tilsvarende pludselig tømning af den pågældende sø i sommeren 2005, og vi tror, at en række episoder med pludselig meget høj vandstand i Zackenberg-elven i 2006 og 2007 også kan stamme fra denne sø. På et tidspunkt bliver vandstanden i søen så høj, at vandet kan løfte gletsjeren og presse sig ud under den. Tidligere er disse hændelser kun forgået om sommeren, og det kommer derfor som en stor overraskelse, at det også kan ske i 20 graders frost, midt om vinteren.

Foto: Charlotte Sigsgaard

Satellitfoto: ESA (European Space Agency)

Den flere kvadratkilometer store sø ud for Zackenberg-elvens udløb, som ses midt i billedet, blev dannet i forbindelse med et jøkelløb i november måned.

Ved Zackenberg har man i 2008 etableret et nyt monitoringsprogram, GlacioBasis, som skal overvåge områdets gletsjere, men også har fokus på de hurtige tømninger af gletsjersøer. I 2008 er der således etableret en klimastation på gletsjeren tæt ved den 'mistænkte' sø, som dagligt bliver overvåget vha. et automatisk kamera. Når klimaloggerne og kameraet bliver tappet næste forår, vil det derfor vise sig, om vinterens jøkelløb stammer fra den pågældende sø.

Michele Citterio fra GlacioBasis fortæller:

- De hurtige tømninger af disse søer giver et væsentligt bidrag til den samlede afstrømning fra gletsjerne, og vi vil derfor gerne følge processen nøje. Det er derfor vores plan i 2009 at installere yderligere en automatisk vandstandsmåler i søen, så vi kan måle præcist, hvornår tømningerne sker.

Medarbejdere fra Forskningsstation Zackenberg besøgte den 1. april 2008 den sø, som formentlig har været kilden til jøkelløbet i Zackenbergelven efter den 26. november. I baggrunden ses den gletscher, som dæmmer søen op.

Morten Rasch